Motion

1979/80:437

av Lars Werner m. fl.
om förbättrad rening av avloppsvatten

Sedan miljöskyddslagen trädde i kraft 1968 har en omfattande utbyggnad av kommunala reningsverk ägt rum. I dag är så gott som alla tätortsbor anslutna till någon form av reningsverk.

Införande av kemisk rening har starkt bidragit till den kraftiga minskningen av näringsutsläpp till våra vattendrag. Många industrier har redan nu en höggradig rening av sitt eget avloppsvatten. Teknik för att återanvända vatten och vissa kemiska ämnen – som metaller och lösningsmedel – finns.

Men förgiftningsproblemen blir ändå allt större. Vissa industrier släpper fortfarande ut sitt avlopp mer eller mindre renat, antingen i de kommunala avloppsnäten eller direkt i sjöar och vattendrag. Laboratorier, tandläkarmottagningar, bilverkstäder m. m. gör också utsläpp till allmänna avloppsnät. Trots utbyggnaden av kommunala reningsverk slipper alltså en hel del gifter (främst vattenlösliga föreningar) ut i våra sjöar och vattendrag. På lång sikt kommer de mest stabila gifterna att ackumuleras i naturen och förmodligen orsaka nya katastrofer, som vi i dag har svårt att föreställa oss. Det är därför hög tid att nu ta krafttag mot återstående föroreningsproblem.

Det giftiga slammet

Det är inte alltid lämpligt att låta t. ex. laboratorier och mindre verkstäder släppa sitt förorenade vatten till det kommunala avloppsnätet, eftersom detta innebär att de kommunala reningsverken får problem med industrins gifter. I reningsverket fälls nämligen en del tungmetaller och andra gifter ut tillsammans med det näringsrika slammet. I dag har kommunerna stora problem att bli av med ca 200 000 ton reningsslam som produceras varje år. Det giftiga slammet kan inte utan stora risker användas som jordförbättringsmedel. Bönderna blir också med rätta allt mindre benägna att använda giftslammet. Numera utnyttjas det i stället till viss del som fyllnadsmaterial.

För att man på sikt skall kunna använda det näringsrika hushållsavfallet som jordförbättringsmedel måste hushåll och industri få skilda reningssystem. För större industrier finns det möjlighet att separera olika processavloppsvatten, så att man kan återanvända och rena vattnet från kemikalier innan det släpps ut till kommunala reningsverk. På så sätt minskar gifterna

både till recipienten och i slammet. I bästa fall kan slammet efter anaerob rötning användas som gödsel.

Gifter tillsätts i reningsprocessen

Behandlingen av avloppsvattnet i reningsverken är långt ifrån problemfri. Kemikalier tillsätts i stora mängder både vid den kemiska fällningen och vid behandling av slammet. Nyligen har Anders Melin (Vatten nr 3 -79) publicerat resultat som visar att fällningskemikalier innehåller höga metallhalter. Det gäller framför allt fällning med järnsalter (den billigaste metoden i dag). Det visar sig också att så gott som hela tillskottet av nickel, krom, kobolt och mangan i rötslammet kommer från fällningskemikalier.

Vid såväl fällning som avvattning av slammet tillsätts s. k. polyelektrolyter. I dessa förekommer en monomer som förorening. Monomererna är troligen cancerframkallande. Man vet inte heller särskilt mycket om hur polyelektrolyter bryts ned i naturen och om de kan ge skador på ekosystemen.

Reningsverkssjuka

Bakterier och mikroorganismer i avloppsvattnet och slammet utgör en stor hälsorisk för arbetarna i reningsverken. Förutom vanliga sjukdomar har man också funnit att arbetare helt oförklarligt fått snabbt övergående feber och frossa. Denna "reningsverkssjuka" anses vara orsakad av gifter som avsöndras från s. k. gramnegativa bakterier i avloppsvattnet.

Metangasproduktion

På IVL har man studerat koncentrering av avloppsvatten. Man anser att det skulle gå att direkt röta avloppsvattnet anaerobt om det flytande slammet koncentreras ungefär fyra gånger. Det skulle innebära minskade slammängder och enklare processer. Dessutom får man vid den anaeroba jäsningen metangas som kan utnyttjas för energiändamål.

Behov av övergripande utredning

Statens naturvårdsverk bedriver fortlöpande studier kring avloppsproblematiken och följer verksamheten vid de kommunala reningsverken. Det förekommer också en omfattande forskning kring dessa frågor. För att verkligen komma till rätta med de långsiktiga problemen (speciellt ackumulation av gifter och utnyttjande av rötslam) behövs emellertid en övergripande statlig utredning. Utredningen bör få till uppgift att genomföra en ordentlig översyn av reningsprocessen och slamhanteringen med hänsyn till både miljöpåverkan och arbetsmiljö. Utredningen bör undersöka möjlighe-

ter till mera långtgående separering av olika avloppsvatten liksom möjligheterna att i *ny* bebyggelse "ersätta" vattenburna hushållsavloppssystem med multrum och infiltrationsanläggningar för bdt-vatten.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående föreslås

att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om tillsättande av en utredning med uppgift att övergripande behandla avloppsproblematiken och ge en översyn av reningsprocess och slamhantering.

Stockholm den 18 januari 1980

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk) C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk) JÖRN SVENSSON (vpk)

OSWALD SÖDEROVIST (vpk) PER ISRAELSSON (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)